

2. Ο Ηράκλειος και η δυναστεία του (610 - 717): Εσωτερική μεταρρύθμιση και αγώνας επιβίωσης

α) Το Βυζάντιο σε κρίση

Τέλος 6ου - αρχές 7ου αι.: εσωτερική και εξωτερική κρίση Βυζαντίου

Εσωτερική κρίση:

Αίτια:
Λοιμοί, σεισμοί, κακές σοδειές,
εισβολές εχθρών στα εδάφη της αυτοκρατορίας.

Αποτελέσματα:

- 1) εγκατάλειψη ή παρακμή πόλεων
- 2) μείωση πληθυσμού
- 3) υποχώρηση εμπορίου
- 4) υποχώρηση νομισματικής κυκλοφορίας → οικονομική κρίση
→ κρίση στρατού

Εξωτερική κρίση:
εισβολές Σλάβων, Αβάρων και Περσών

ανάγκη μεταρρύθμισης

β. Η αντεπίθεση του Ηρακλείου

Ηράκλειος:

- αναδιοργάνωση στρατεύματος (με οικονομική βοήθεια Εκκλησίας)
- επιχείρηση εκστρατειών κατά Περσών (622 - 628)
- προσωπική ηγεσία επιχειρήσεων

Το κίνητρο: η αρπαγή του Τιμίου Σταυρού

Ο τρόπος: εξύψωση θρησκευτικού και πατριωτικού φρονήματος στρατιωτών

Τα γεγονότα: α) νίκη εναντίον Περσών (μάχη στη Νινευί) (627)

β) νίκη εναντίον Σλάβων και Αβάρων (πολιορκία Κων/πολης)

Τα αποτελέσματα: α) ανάκτηση όλων των βυζαντινών επαρχιών (Εγγύς Ανατολής)

β) Ανάκτηση Τιμίου Σταυρού - θριαμβευτική επιστροφή.

Οι παράγοντες που συνέβαλαν στη νίκη του Ηρακλείου κατά των Περσών είναι οι εξής:
1) η προσωπικότητα του, 2) η βοήθεια της Εκκλησίας και 3) ο θρησκευτικός και πατριωτικός ενθουσιασμός του βυζαντινού στρατού.

γ. Θέματα και εξελληνισμός του κράτους

7ος αι.: αραβικές επιθέσεις - κατακτήσεις, εξάπλωση → ανάγκη άμυνας.

Διάδοχοι Ηρακλείου: νέο διοικητικό σύστημα: θέματα (Μ. Ασία)

Θέματα: διοικητικές περιφέρειες με δικό τους στρατό

Θεματικός στρατός:

- αποτελείτο από ελεύθερους αγρότες
- αποτέλεσε ένα είδος εθνικού στρατού
- συντηρούνταν από τα στρατιωτόπια

- αντικατέστησε τους παλαιούς μισθοφορικούς στρατούς
- αποδείχθηκε εξαιρετικά αποτελεσματικός για την άμυνα της αυτοκρατορίας
- διοικούνταν από το στρατηγό του θέματος

• ήταν κτήματα που παραχωρούσε το κράτος στους αγρότες - στρατιώτες = προσκόμιζαν έσοδα, με τα οποία:

- α) συντηρούσαν τις οικογένειές τους
- β) αγόραζαν τον οπλισμό
- γ) κάλυπταν τα έξοδα των εκστρατειών

Ασκούσε την ανώτατη εξουσία (στρατιωτική και πολιτική) του θέματος που διοικούσε

Εξελληνισμός κρατικής διοίκησης (ολοκλήρωση)

- καθιέρωση ελληνικής ως επίσημης γλώσσας
- καθιέρωση ελληνικών τίτλων αντί ρωμαϊκών
- καθιέρωση τίτλου: "βασιλεύς, πιστός εν Χριστώ" (Ηράκλειος)

Σε έναν αργυρό δίσκο του 7ου αιώνα ο Ηράκλειος απεικονίζεται ως Δαβίδ. Από την Παλαιά Διαθήκη γνωρίζουμε ότι ο Δαβίδ χάρη στην πίστη του στο Θεό, νίκησε το φοβερό και ακαταμάχητο γίγαντα Γολιάθ. Κάτι παρόμοιο συνέβη και με τον Ηράκλειο, που με πολύ μικρά μέσα, χάρη στην ακράδαντη πίστη του νίκησε το πανίσχυρο περσικό κράτος.

